

Chalai cun il genocid

Ina vusch svizra per il Darfur

DA GUIU SOBIELA-CAANITZ

■ **«And the World Stands Idle» («Ed il mund resta passiv»), uschia ina lingia grossa dal magazin american «Time», en ses numer dals 4 d'october, davart il genocid pratigà vinavant en Darfur dal Sudàn arab, en l'Africa dal nord-ost, malgrad las admoniziuns da l'Organisaziun da las naziuns unidas (ONU). Per cletg datti organisaziuns che cumbattan per ils dretgs umans en il mund.** Ina da questas è la Societad per ils pievels smanatschads (SPS), uniun neutrala internaziunala che defenda minoritads etnicas e religiusas e pretenda enclieg per la varietad culturala. Sia secziun svizra* è presidiada da cuss. naz. Ruth-Gaby Vermot-Mangold (Berna). Ils 20 da settember ha la SPS publictà in appel entitulà «Chalai cun il genocid en Darfur!» I suanda las parts principalas dal text. Ils titels ha agiunt l'autur da questas lingias.

Ils terrorists e lur cumplizis

«Igl è gia la terza giada ch'il reschim militar sudaiani da general Al Baschir violescha grevamain ils dretgs umans da la populaziun naira. Suenter ils malfatgs encunter ils pievels dal Sudàn dal sid (1955–2003, passa dus milliuns unfrendas) ed ils pievels da Nuba (1987–2003, var 500 000 unfrendas) maina la regenza ina guerra d'extirpaziun encunter ils musulmans nairs da Darfur sper il cunfin da Tschad. La regenza sudanaisa fa stgatschar sistematicamain la populaziun naira cun l'agid da partisans arabs a cha-

val. Aviuns sudanais da cumbat han bumbardà tschients da vitgs. Ils partisans han commess tschients da mazzaments, savens ensemen cun schuldads regulars sudanais. Ins ha violà millis da femnas e mattas, sblundregià e demolì vitgs indumbrabels, destrui racoltas, tissientà funtaunas, raffa muvel. Sin lezza terra arsa na pon ils fugitivs betg turnar. La SPS calculescha ch'il genocid haja fatg fin ussa passa 120 000 unfrendas, numnadamain var 70 000 tras attatgas e mazzaments e 50 000 pervi dals strapatschs da la fugia e dal provediment insufficient. Ella calculescha ch'ins haja stgatschà fin a dus milliuns umans; var 200 000 èn fugids en Tschad (...). Anc adina na pon ins proverer var 350 000 umans cun quei che fa basegn (...). La cuminanza internaziunala, cunzunt l'ONU e l'Uniun europeana ston sa laschar plashair la reproscha ch'i na s'engaschian seriusamain per ch'il genocid chalia. La China, Frantscha e Russia, commembras dal Cussegl da segirezza da l'ONU, han fatg cunvegns da furniziun d'armas u d'exploziun da petroli cun il Sudan ed han sa pronunziadas pliras giadas encunter sancziuns areguard quest pajais.»

In'uniun internaziunala gida

«La SPS ha rapportà gia a la fin da 2003 che partisans arabs a chaval mazzacreschian la populaziun civila (...). En zercladur 2004, considerond la situaziun adina pli dramatica dals fugitivs, ha la SPS fatg appel a la Svizra per ch'ella porchia spert dapli mezs umanitar; questa ha lura augmentà sias furniziuns d'agid.

Sin quai ha la SPS suppligà il cussegl federal d'examinar sias relaziuns commercialas cun il Sudàn (...). Dacurt ha'la cumprovà en in rapport detaglià ch'ils malfatgs encunter la populaziun civila naira en Darfur èn vairamain in genocid; quai manegia era la regenza dals Stadis unids.» Plinavant ha la SPS tramess observaturs en ils champs da fugitivs da Darfur en Tschad e ramassà material davart la situaziun. La SPS ha adina pretais mesiras efficacias per metter fin al genocid e megliar la situaziun dals fugitivs. Tranter ils destinatariis da l'appel sa chattan «ils pajais arabs». En lez connex deschi da far endament che l'Asia e l'Africa dumbran oz, pia senza l'Irac paralisà, la piculezza da quindesch stadis independents cun maioritad araba, numnadamain l'Algeria, l'Arabia saudita, il Cuvait, l'Egipta, ils Emirats arabs unids, il Jemen, la Jordania, il Libanon, la Libia, il Maroc, la Mauretania, l'Oman, la Siria, Tunisia ed apunta il Sudàn, il pli vast da tuts. Tge fan tschels quattordesch en chaussa Darfur? La SPS en mintga cas di tge ch'ella fa: «Er en l'avegnir lainsa cumbatter cunter il genocid en Sudàn sin stgalim naziunal ed internaziunal. Plinavant ans engaschians per ch'il cussegl federal sustegnia vinavant il Sudàn e Tschad en champ umanitar. Nus lain era segirar che la Svizra na finanzieschia directamain u indirectamain il reschim malgist da Sudàn faschend affars cun el.»

* **Adressa: Wiesenstraße 77, 3014 Berna. Fax 031 311 90 65. Posta electronica: info@gfbv.ch. Conto da schec postal: 30-27759-7**